

Hoofdstuk 14. Aandachtspunten en tips

Medische zorg voor pleegkinderen

Tijdens een pleeggezinplaatsing kunnen zich situaties voordoen waarbij het minderjarige pleegkind medische zorg heeft. Om een medische behandeling te laten verrichten, is toestemming nodig van de patiënt (en/of van diens wettelijk vertegenwoordiger). In de praktijk blijkt echter dat niet alle partijen, inclusief artsen, op de hoogte zijn van het toestemmingsvereiste van de al dan niet met gezag/voogdij belaste (pleeg-) ouder of de voogd/ Bureau Jeugdzorg ten behoeve van het minderjarige kind. De wettelijk vertegenwoordiger is degene die het gezag uitoefent over een jeugdige. Dit kunnen zijn de ouder(s) met gezag of een voogd (bijvoorbeeld een familielid of een voogdij-instelling zoals BJZ).

Wie dient bij een minderjarig pleegkind, en in welke gevallen, toestemming te verlenen voor een geneeskundige behandeling?

Wat is een geneeskundige behandeling?

In de Wet Geneeskundige Behandelingsovereenkomst (WGBO) vinden we bepalingen die het juridische kader bieden voor de relatie hulpverlener-patiënt.

Het verrichten van een geneeskundige behandeling (medische behandeling) is gebaseerd op de geneeskundige behandelingsovereenkomst, ook wel behandelovereenkomst genoemd. Bij deze overeenkomst zijn in beginsel twee partijen betrokken: de opdrachtgever en de beoefenaar van een geneeskundig beroep. Als de patiënt minderjarig is kan de opdrachtgever in bepaalde gevallen namens de minderjarige (patiënt) een geneeskundige behandelingsovereenkomst aangaan. Wie dat in dergelijke gevallen kan zijn wordt hierna uiteengezet.

Geneeskundige behandeling: ook 'dagelijkse' medische zorg

De wet geneeskundige behandelingsovereenkomst (WGBO) bepaalt welke verrichtingen 'geneeskundige' verrichtingen zijn. Onder handelingen op het gebied van de geneeskunst vallen alle verrichtingen met als doel: het genezen van de ziekte, het behoeden van de ziekte, de beoordeling van de gezondheidstoestand en de verlening van verloskundige bijstand. Hier kunnen ook "aanpalende handelingen" onder vallen die op zichzelf niet geneeskundig zijn, maar wel noodzakelijk om een geneeskundige behandeling uit te voeren. Zo valt bijvoorbeeld het onderzoek door een psycholoog ook onder de bepalingen van de WGBO. Uit deze wet blijkt dat onder geneeskundige verrichtingen ook valt de minder ingrijpende medische zorg, gemakshalve 'dagelijkse' medische zorg genoemd. Daarbij valt te denken aan een eenvoudige tandartsbehandeling, een consult bij de huisarts, hechten van een klein wondje en de verwijzing naar de fysiotherapeut e.d. Voor deze verrichtingen geldt het volgende. De toestemming van de ouder(s) met gezag/de voogd mag worden verondersteld te zijn gegeven indien de desbetreffende verrichting niet van ingrijpende aard is (wanneer een verrichting ingrijpend van aard is, is niet in de wet gedefinieerd en hangt af van de omstandigheden van het geval). In de praktijk wordt voor lang niet alle medische verrichtingen de met gezag belaste ouder/voogd om toestemming gevraagd met name bij medische verrichtingen die als onderdeel van dagelijkse verzorging en opvoeding worden gezien (zie voorbeelden hiervoor).

Wie dient er toestemming te verlenen voor een medische behandeling?

Indien er sprake is van een pleeggezinplaatsing in het kader van de ondertoezichtstelling (middels een machtiging uithuisplaatsing) dan behouden de ouders het ouderlijk gezag, al wordt dit gezag ingeperkt. De juridische zeggenschap (hier: het aangaan van een medische behandelingsovereenkomst namens de minderjarige) blijft derhalve bij de met gezag belaste ouder. Dit geldt uiteraard ook voor een 'vrijwillige plaatsing'.

Indien het kind in het kader van een voogdij is geplaatst bij pleegouders dan is de voogd (een natuurlijk persoon of een voogdij-instelling, niet zijnde de pleegouders), degene die toestemming kan, of in bepaalde gevallen dient te verlenen. Pleegouders zijn echter in beginsel in deze gevallen niet bevoegd om een geneeskundige behandelingsovereenkomst

aan te gaan namens hun pleegkind tenzij de pleegouders zélf de voogdij hebben of indien sprake is van een noodsituatie.

Het is zeker bij medische behandelingen niet zo, dat de arts zelf bepaalt dat er een behandeling uitgevoerd gaat worden. De behandeling die de arts voorschrijft, dient te worden beschouwd als een advies, waartoe voor de uitvoering daarvan toestemming vereist is van de patiënt (of diens wettelijk vertegenwoordiger).

Wie dient de toestemming te verlenen?

De wet onderscheidt voor minderjarigen drie verschillende categorieën: de minderjarige van 16–17 jaar, de minderjarige van 12 tot en met 15 jaar en de minderjarige jonger dan 12 jaar.

Hoofregel in geval van een geneeskundige behandeling is dat de met gezag belaste ouder/voogd al dan niet gezamenlijk met het kind toestemming dient te verlenen indien het kind de leeftijd van 16 jaar nog niet heeft bereikt.

De minderjarige van 16–17 jaar:

Vanaf het 16e levensjaar is de minderjarige bekwaam om zelf over zijn medische behandeling te beslissen en dient dus zelf toestemming te geven voor de medische behandeling. Uitzondering: de minderjarige is niet in staat tot een goede inschatting te komen van zijn/haar belangen.

De minderjarige van 12 tot en met 15 jaar:

Bevindt de minderjarige zich in deze leeftijdscategorie dan is in beginsel toestemming van ouder met gezag/de voogd en kind nodig, men spreekt ook van dubbele toestemming.

In ieder geval is toestemming van het kind nodig, tenzij hij/zij niet in staat is tot een redelijke beoordeling van zijn/haar belangen. Minderjarigen in deze leeftijdscategorie kunnen ook zonder toestemming van hun met gezag belaste ouder(s)/voogd een medische behandeling ondergaan als die kennelijk nodig is om ernstig nadeel voor de gezondheid te voorkomen of als de minderjarige ook na weigering van de ouders/voogd die behandeling

weloverwogen blijft wensen. Voorwaarde is dat de minderjarige in staat moet zijn tot een redelijke waardering van zijn belangen ter zake.

Voor de 12 tot en met 15 jarigen geldt dat de met gezag belaste ouder(s)/voogd in principe toestemming dient te verlenen.

De verrichting kan ook zonder de toestemming van de ouders of voogd worden uitgevoerd, indien zij nodig is om het hierboven genoemde 'ernstige nadeel' te voorkomen of bij een 'weloverwogen vasthoudende wens' van de minderjarige.

De minderjarige jonger dan 12 jaar:

Voor minderjarigen tot 12 jaar dient de met gezag belaste ouder(s)/voogd toestemming te verlenen voor geneeskundige behandeling. De toestemming van de ouder(s) met gezag/de voogd wordt verondersteld te zijn gegeven indien de desbetreffende verrichting niet van ingrijpende aard is (of een verrichting van ingrijpende aard is, hangt af van de omstandigheden van het geval). In deze gevallen is dus niet de expliciete toestemming van de ouder(s) met gezag/de voogd vereist.

Voor de onder toezicht gestelde minderjarigen tot 12 jaar geldt dat, indien de met gezag belaste ouder(s)/voogd weigert (weigeren) toestemming te verlenen voor een geneeskundige behandeling en hierdoor ernstig gevaar of ernstig nadeel dreigt voor de gezondheid van deze minderjarige, Bureau Jeugdzorg vervangende toestemming kan verzoeken aan de kinderrechter. Indien de minderjarige niet onder toezicht is gesteld en de ouders oefenen het gezag uit, maar weigeren toestemming te verlenen voor een noodzakelijke geneeskundige behandeling waarbij sprake is van ernstig gevaar of ernstig nadeel van de minderjarige, kan de kinderrechter een voorlopige voogdij uitspreken. In een dergelijk geval kan de voogdij voor een korte termijn door Bureau Jeugdzorg worden uitgeoefend. Bureau Jeugdzorg verleent als voogd toestemming voor de noodzakelijke behandeling. Na de behandeling kan de voorlopige voogdij worden beëindigd en herleeft het ouderlijk gezag.

Conclusie

Geconcludeerd kan worden dat ook een 'eenvoudige' behandeling (tandartsbehandeling, in bepaalde gevallen vaccinatie, consult bij de huisarts, e.d.) is aan te merken als een

geneeskundige behandeling waarvoor echter niet de expliciete toestemming van de ouder(s) met gezag/de voogd is vereist. Voor de overige geneeskundige handelingen ten aanzien van minderjarigen van 12 tot met 15 geldt dat aan deze vereiste toestemming voorbij kan worden gegaan, indien de minderjarige de behandeling weloverwogen blijft wensen, of als de behandeling noodzakelijk is ter voorkoming van ernstig nadeel voor de gezondheid van de minderjarige. Hoe dan ook is er sprake van dubbele toestemming, van de ouder(s)/voogd en de patiënt. Vanaf het 16e levensjaar is de minderjarige bekwaam om zelf over zijn medische behandeling te beslissen.

Uit hetgeen hiervoor beschreven is volgt dat pleegouders niet bevoegd zijn om toestemming te verlenen voor de medische behandeling, behalve als zij de voogdij uitoefenen over de betreffende minderjarige of wanneer het gaat om een geneeskundige verrichting die niet van ingrijpende aard is, zoals bijvoorbeeld een tandartscontrole of consult bij de huisarts.

Wanneer er twijfel bestaat over de vraag of een geneeskundige verrichting niet van ingrijpende aard is, dan is het aan te raden om toestemming te vragen aan de ouder(s) met gezag/de voogd.

Toestemming biologische ouders medicijngebruik

Tijdens het afstemmingsgesprek wordt aan de ouders gevraagd om het medicatieformulier te ondertekenen.

Ouders geven daarmee toestemming voor incidentele en structurele medicatie.

Meerderjarige pleegkinderen

Als een pleegkind in het **vrijwillige kader** in een pleeggezin is geplaatst, dan kan de hulpverlening van Bureau Jeugdzorg voortduren tot het drieëntwintigste levensjaar van het pleegkind, mits er een geldige indicatie is. Meestal vervalt de vergoeding en de begeleiding van de pleegzorg omdat de jongere een eigen inkomen heeft dat hoger is dan de pleegzorgvergoeding. Bij hulpverlening in een vrijwillig kader valt een aantal financieringsbronnen weg. Bijzondere kosten (bril- en fietsvergoeding) en onderzoeken worden niet meer door Bureau Jeugdzorg vergoed.

Is een pleegkind in een **gedwongen kader** (voogdij of gezinsvoogdij) geplaatst, dan houdt deze hulpverlening na het achttiende jaar op. Meestal houdt dan ook de betaling en de begeleiding van de pleegzorg op, omdat het pleegkind beschikt over een eigen inkomen: studiefinanciering, uitkering, werk.

Indien het nodig is dat de hulp van Bureau Jeugdzorg wordt voortgezet, dan kan dat in het vrijwillig kader. Zie boven.: vrijwillig kader.

Aanvragen van een Persoonsgebonden Budget (PGB)

Een persoonsgebonden budget kan aangevraagd worden voor jongeren tot 18 jaar met een psychiatrische problematiek.

Op de website van Bureau Jeugdzorg Overijssel: www.bjzo.nl vindt u informatie en o.a. het aanvraagformulier. Veel nuttige informatie staat op de site van Per Saldo: www.persaldo.nl.

Met pleegkind(-eren) op vakantie naar het buitenland

Om met uw pleegkind op vakantie naar het buitenland te kunnen, bent u afhankelijk van verschillende personen en/of instanties. Deze kunnen onder andere zijn: de met gezag belaste ouder(s), Bureau Jeugdzorg, de kinderrechter en soms zelfs de Minister van Buitenlandse Zaken.

De aanvraag en afgifte van een paspoort hoeft niet noodzakelijkerwijs moeizaam of onmogelijk te zijn. Maar dit kan in sommige gevallen wel zo zijn. Bijvoorbeeld als de met gezag belaste ouder(s) weigert (weigeren) toestemming te verlenen of indien uw pleegkind geen Nederlandse nationaliteit heeft en op grond van een verblijfsvergunning in Nederland verblijft.

Zonder problemen zal in de regel een paspoort worden verkregen als er sprake is van voogdij: Bureau Jeugdzorg verleent dan de toestemming. Ook als de ouder(s) met gezag toestemming verleent (verlenen) in geval van een ondertoezichtstelling is er geen probleem.

Als de minderjarige 12 jaar of ouder is, kan hij/zij zelf een Nederlandse identiteitskaart aanvragen. Moeilijker wordt het als de ouder met gezag in geval van een ondertoezichtstelling toestemming weigert of, indien sprake is van gezamenlijk gezag, als beide ouders toestemming weigeren. Daarbij kan het feit dat uw pleegkind geen

Nederlandse nationaliteit heeft en op grond van een verblijfsvergunning in Nederland verblijft, problemen opleveren bij het verkrijgen van een paspoort. Houdt er als pleegouders in ieder geval rekening mee dat het verkrijgen van een paspoort, onder andere vanwege de verschillende toestemmingsvereisten, veel tijd in beslag kan nemen. Het is daarom ook van belang dat u als pleegouder bij Bureau Jeugdzorg **zeer tijdig** aangeeft dat u uw pleegkind wilt meenemen op vakantie naar het buitenland.